

Lo Catalanista

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director. | Les originals no s'tornan.

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Calderón, 36.--Teléfono, 186.

Representació Administrativa a Barcelona
Llibreria de Alvar Verdagué Rambla Mitj, 5

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell. 2 rals al mes.
Fora. 8 " trimestre.
Un número sol. 0'20 ptas.
Anuncis a preus convencionals.

Filtres pera clarificar l' aigua

Preservatiu del cólera, tifus, verola y demás enfermetats infecciosas, aixís com també de las «feriduras».

Se venen al preu de 7'50 ptas. los de lujo y á 4'50 ptas. los usuals.

Fábrica M. BURGUES y Fill: Creuheta, 92.

Depósit T. OLIVERAS: Plassa Major, 37.

SABADELL

Xampany Catalá de la acreditada marca CODORNIU de San Sadurní de Noya.

Se ven en las confiterías de Pere Fonalleda, «La Confiansa» de Vila jermans, Rosendo Crous, Joseph Garriga, en la drogueria de Joseph Forinosa y en las principales tondas.

UN REGIONALISTA DE NOTA

«J' ai voulu quand même rester fidele
à mon village.....»

Los testimonis de válua, de verdadera válua, que poden aduhirse a favor d' una doctrina determinada, creyém nosaltres que no han de passar may desaparebutts per tot aquell, que combregant en los principis de la

mateixa, ve obligat, no tan sols a rendir-li'l tribut de la seva adoració, sinó a afegir als arguments de son propi convenciment totes aquelles probas, tots aquells fets que al refermar en sa consciència la veritat de lo que creu, han de servir-li pera convencer als altres de la bondat de las doctrinas que professa.

Pocas vegadas, ben pocas si rufim dels regionalistas d' acció de nostre patria, trobarem tan ben defensada la idea regional desde 'l camp de las lletras com fa poch dias ho ha fet en Frederich Mistral desde París ab motiu del nomenament de que ha sigut objecte en la Academia Francesa.

Cal donar a conèixer las sevas paraulas plenas de sentiment patri regional al respondrer a las preguntas que li feu lo corresponsal d' un diari de París *Le Figaro*—del quin las traduhim—pera joya dels convensuts y a fi de posar en evidència devant dels *grans literats* de la península espanyola, especialment dels de Madrid, un exemple digne d' imitació—tan aficionats com son en imitar, plagiar y (diguemho clar) *pendrer* lo francès y del francès—en la figura de Claretie y de tots los que l' aplaudiren quan ab motiu del nomenament de que havia sigut objecte Mistral en l' Academia, digué, tenint en la ma la sagrada copa dels Felibres, que aquella elecció li semblava justa y desitjable y que ell com acadèmic, hi posaria totes sas forsas per apoyarla. Mes ¿com atrevirnos a parlar de grans exemples aixís sia desde Nuñez de Arce fins a Lopez Bago si son incapassos de compendrels quan mes de seguirlos?

Mes deixem als inconvertibles y parlem del mestre; vejam lo que diu Mistral de sa patria petita quan Emile Berr lo corresponsal del diari de París se li mostra estranyat de que ell hagi volgut *quan même rester fidele à son village*...

«Vaig a dirvosho. Es com un jurament d' infant lo que allà baix cumplo.—Los meus pares, los meus avis, tots, anys y mes anys visqueren allà, a Maillane, una vida patriarcal, sense ambició, fids a las tradicions del poble ahont varen neixer y de la humil llar de focl prop la qual sas generacions s' hi succehiren. Era jo tot just una criatura que ja havia après a venerar totes aquestas cosas. Hens aquí que un dia vingué un home a casa nostre que parlà ab mos pares una llengua que jo no entenía.

Era la llengua dels francesos... ¿Hi havia donchs a Provensa gent que parlavan d' altre modo que 'n provensal?—Vaig preguntarho a la meva mare. Ella ab cert posat respectuós —*Es un senyor*—vã dirme. *Es un monsú*.... ¿Donchs bel ¿volén que os ho digui? Fou aquest mot lo quin decidi de ma vida. Ell exasperà mon orgull de fill, de provincial de la Provensa... ¡*Es un monsú!* Es que hi ha una llengua noble y la meva no ho es! No ha de parlar provensal qui arribi a ser un senyor! Vaig jurarme axecar, rehabilitar mon volgut idioma.... Y aquesta ambició 'm feu poeta—poeta provensal! Poeta en la llengua que 's parlava a casa en la llengua que m' ensenyà la meva mare, y sols en aquella llengua.»

Y continuá aixís Mistral demostrant que pera ser poeta y poeta d'

aquesta lley no li ha sigut precis ni convenient fugir de sa terra estimada molt al contrari, en ella ha trobat las fonts de sa inspiració recullint del poble la poesia com los grechs prenian lo secret de la seva dels cants dels *marxants d' herbas*.

Explica despres l' argument d' un poema que te ja gayre be acabat y sos detalls li recordan quelcom que l' entristeix:

—Si, diu—lo progrés també te sas tristas conseqüències

Destruheix y desorganisa las petitas pátrias; y ab tot ellas son necessaries....»

Lo corresponsal de *Le Figaro* sembla no pugui acabar-se la idea tant aferrada de en Mistral de las pátrias petitas y plé de curiositat com qualsevulla altra Ortega Munilla, torna á preguntar per ellas al grant poeta y aquest:

«L' Estat modern-li diu absorbeix, centralisa, ho nivella tot. Y va errat. No es pas aixís com procedeix la Naturalesa. Aquesta conserva y perfecciona la vida per medi de la competencia, de la lluyta de las especies. Nosaltres hauriam d' imitar aquesta lley y millorarnos los uns als altres per la passió del amor propi.—Cada provincia te sas qualitats peculiars á ella, un temperament, una rahó de ser que 's necessari respectar y es per aixó que jó 'csitjaria que per tots los medis s' excités dintre Fransa l' orgull provincial en lloch de mirar de destruirlo.—¿Creyeu potser que nostre exèrcit sia menos patriòtic y menos fort d' ensá que 's practica 'l reclutament regional? de cap manera. A Provensa nostres soldats estan contentissims de viure ells ab ells, de trobar-se ab sos quefes que son del «país» y que 'ls instruheixen parlantlos son propi llenguatge. Las cuadras del cuartel son per ells gayre be una cambra de sa casa payral; l' anyorament y 'l suïcidi son dos flagells que no s' hi coneixen.—¿Donchs be! jo voldria qu' aquest régimen s' estengués á totas las formas de nostre vida social! que 's deixés á cada regió mes estensament mestressa de la organisació de sa vida intelectual y económica, y que aixís se dongués als homes que hi neixen mes motius pera estimar son recó de terra y de serli útils lligantshi fortament....»

Y per últim, enardintse segurament al calor de son entussisme patri:

«¿Perque nosaltres pensém ab la pátria! ¿Federalistas? Potsser. ¿Separatistas? Jamay. (Tinguis en compte que 's á Fransa ahont se diu aixó, á Espanya creyém que no 's poden fer afirmacions tan categóricas. Oh si á Espanya estiguéssim com á Fransa!) No oblidéu que la Provensa no fou conquistada: ella 's doná á Fransa lliurement, y poch necessita llisons de la patria grant pera defensarla y estimarla. Quan Carles V. venint de Italia entrá á Fransa, Francisco I establí son exèrcit sobre Avinyó, allí hont s' ajuntan lo Rhone y la Durance. Y digué á la gent del país: «Fá ja quaranta anys que sou francesos. Defensáu vostre Provensa.» Ja sabéu com la defensaren. De Nice á Arles, feren la vida devant del enemich, abandonaren sas casas, abandonantho tot, reduhint per la fam al enemich, aseguraren la victoria á son Rey, avants que l' exèrcit francés hagués

hagut de disparar un arma.—Heus aquí de lo que 's capás lo patriotisme provincial. ¡Federalistas!... Se dona á aquest mot respecte á nosaltres una interpretació despreciable. ¿Perquè L' Inglaterra es una federació? la Suïssa també. Y es un Imperi federal lo quin nos va batré l' any 70.

¿Cal afegirhi comentaris ni consideracions de cap mena? Ben segur que no.

Sols nos ocorreix pensar que mentres Claretie y quants l' escoltan aplaudeixen desde París al patriota regional, mentres lo mateix correspon-sal de *Le Figaro* escolta ab respecte eixas idees y las comenta favorablement en aquell diari, en la capital d' Espanya los Acadèmichs nos diu-hen bojos y 'ls periodistas, á tall de verduleras, nos enjegan lo unich que tenem lo seu vocabulari de carreró. ¡Los infelissos!

J. F. Y. C.

EXPOSICIÓN DE BELLAS ARTS

Miquel. Presenta quatre quadros, distingintse lo núm. 61 que es un interior, y segueix en mèrit un retrato estudi per lo ben dibuixat; en cambi 'l Castich aràbe si be es harmònic de color es trencat de líneas.

Olivé. L' estudi de flors que exposa se recomana per sa bona y delicada factura.

Orobitg. Exposa tres jardineras construïdas en son taller d' ebanisteria, bonicas totes tres.

Planas. Dos estudis del jardí de son mestre lo pintor Vila son los cuadros que te en la Exposició essent los dos ben entesos de color y perspectiva.

Pons. Una bona colecció de notes de color forman en conjunt los quadrets d' aquest jove pintor; sortintse de la calitat de bons lo núm. 75 Nevada y algun de la draga del port de Barcelona, lo mateix que dos cuadros d' entonació falsa.

En cambi la testa d' estudi al pastel núm. 79 mereix un bon dictat lo mateix que la acadèmia núm. 71, essent també de bona factura y tractat; a conciencia lo cuadro de composició núm. 69, momentat Recorts de Sant Pau.

Ribera. De sa colecció de fotografias lo millor son los paysatges del panneau permès que siga d' indubitable mèrit l' ampliació que presenta treta d' una dolenta fotografia.

Sallarés. Los cuadros d' aquest senyor adoleixen del defecte d' ésser la entonació general falsa y massa retallats en conjunt; no obstant, hi ha qui l' hi agradan, á nosaltres no 'ns convenen.

Serra. Perteneix á n' aquest senyor una acuarela estudi de flors, de notable factura y que 's recomana per tots conceptes.

Soler. (D.) Presenta una infinitat d' apuntes, notes y algun cuadro, en sa majoria bons, distingints entre totes sas obras lo mes de juny y seguint

en mérit la Catedral de Burgos apesar de trobarhi falta de reflex en los primers termes y poch viva la llum del rosetó; un taló de boca molt elegant de plechs y un interior núm. 75 de entés ambient. Los apuntes d'escenografía son bonichs permés que 's vejin calcats de fotografias.

Soler. (Dolors) Aquesta senyoreta te en la exposició una bonica marina en un plat de fanch.

Soler. (R.) Son cuadro núm. 128, anomenat Crepuscle no convens per los verts, massa vers, del primer terme.

Soler. (V.) Dels dos cuadros un d'ells de grans dimensions y una marina en sortida de sol lo millor es lo núm. 130, ja que 'l gros queda palit en conjunt, encare que 'l fondo de Monjuich está be de tonalitat.

Vich. Tots sos cuadros semblan pintats de memoria y perxó fujen del natural ambient, essent lo núm. 140 Vall dels Castillejos lo millor de terreno, deixant apart las figuras y 'ls barcos. Si observa mes lo natural no dubtém que pintará bastant.

Vila. En dos de sos cuadros s'hi nota,—potser á efecte del poch detall en los primers termes ó falta d'algún obecte—que, desde'l plano de las figuras amunt están molt bé de perspectiva pero que de la línea de figuras avall, s'aplanan verticalment.

No obstant te bó en la Exposició, ó millor dit, de lo millor de la Exposició, essent á nostre judici y baix lo següent ordre la categoria de las obras; 146, Prop de Sabadell com á nota justa segueix 141, Bosch de can Feu, S. Quirse, 145, Lo filósof y la Pastura.

Vilatobá. Los estudis de garbas son lo millor que te en la Exposició, aquest novell artista, que 's distingeixen per sa llum y bona factura.

Aquet es nostre imparcial parer referent las obras que hi ha en la Exposició. Hem apuntat mes aviat los defectes que 'ls mérits relatius al fi laudable de que 'ls interesats, si 'ls hi plavia, corretgissin los detalls que á nostre humil parer, no corresponen á la magnitud de las respectivas obras.

Aixó no obsta pera que fem constar que va prenent gran increment l'afició al estudi de las Bellas Arts, de lo qual n'estém contentíssims y felicitem á sos conreadors, y que diguém que la Exposició d'enguany es recomanable baix tots conceptes. Ben segur que cap mes noble d'Espanya, esceptuant las capitals, ab las circunstancias que aquí las Exposicions se celebran, y tenint en compte lo poch espay de temps ab que tant bella afició s'ha despertat, pot com la nostra ciutat gloriarse de tenir mes de cuarenta joves que 's dedican á las Bellas Arts y celebrar exposicions com las que cad'any venen fentse, ab progressió constant.

Llastima es que Sabadell no correspongui ab totas sas forsas á aqueix sentiment artístich, de tanta gloria y profit pot donarli com ha succehit ab la industria. Pero perxó los novells artistas no 's rendeixen, ans al contrari, cad'any veyém despuntarne de nous, lo que clarament prova, que la idea artistica, no obstant y las contrarietats, germina ab tota sa forsa

Avants, donchs, avants y que l' any vinent puguem novament admirarvos.

LA CERÁMICA EN L' EXPOSICIÓ DE BELLAS ARTS DEL "CENTRE CATALÀ"

Sense embuts, clar y catalá, sense estendre la mirada mes enllá de lo qu' en l' art se refereix, ja qu' es una manifestació del art la qu' ens empeny á agafar la ploma, anem á parlar dedicant-hi capital apart, que be s' ho mereix, de la Cerámica, quin expositor en la Exposició de Bellas Arts en Mariano Burgués, es ab justícia, alabat y felicitat per quantas personas visitan los salons del «Centre Català».

No anem á fer no, una critica de cada un dels obgetes exposats, donchs per aixó necessitariam mes espay del quin podem disposar. Ho tractarem en general, convensuts de que será prou pera cridar la atenció dels nostres compatricis, los quins tal volta, fins los mateixos qu' admiran y aplaudeixen la constancia del artista expositor, no s' han fixat prou, be en la importancia que revesteix aquesta nova manifestació del art en nostra ciutat y los profitosos resultats que de la mateixa pot esperarsen.

Al posar en lo cartell de convocatoria de l' Exposició de Bellas Arts del *Centre Català* la Cerámica, com una de las branques més antigues de las arts bellas, instigats per l' expositó, únich que de aquest ram se presentá no crèyam poguer esplayar la vista sobre la colecció de treballs que avuy se exhibeixen en lo espayós local de l' Exposició, creguts, com la majoria de nostres compatricis que no venint del extranger no pot haberhi, y menys en nostra ciutat ahont domina altre industria, qui ab esforços inaudits y sacrificis rayants á la temeritat, intentés sisquera, no sols imitar la fayance estrangera que, tan cara paguem en tots conceptes, sinó crearla, puig crearla es presentar tipos nous de un dibuix delicat y de gust exquisit á la vegada que jaspearho ab uns colors fins que s' enfumexen transformarse en altres y altres tintas de tons admirables per son bon gust y suaus fins á la ponderació.

Tenint molt present la crítica que feu en Sampere y Miquel cuant l' Exposició Universal de Barcelona dels obgetes exposats per nostre compatrici Marian Burgués, creyam exajerat per amor á nostra terra catalana, bona part de lo que deya tan

distingit crítich y avuy debém confesar que sentím l' admiració que á n' aquéll produí la vista de la modesta instalació qu' en un reconet de la nau núm. 9 de dita Exposició s' aixecaba.

La fayance es una de las mes difícils manifestacions de la Cerámica porque suposa un coneixement teórich y práctic molt extens, ya de la pastas bonas per sa fabricació com també dels barnisos mes apropiats y molt particularment dels esmalts.

Y una de las més grans dificultats ab que 's topa es lo empleo mixto de barnís y esmalts, compostos de diferentes materias essent mol difícil que 'l foch fassi esclatar la brillantó dels dós á la vegada y donguin un resultat sorprendent com pot veurers en tots los objectes exposats.

Mes ahont ha adquirit en Marián Burgués aquestos coneixements, necesaris per fabricar los productos que nos ocupan es lo que no 'ns espliquém y aixó fa recordarnos algo de la història de Bernard Palissy inventor del esmalt á Fransa durant lo sigle XV.

Bernard Palissy, modest pintor de vidres, tingué lloch de admirar un dia una bonica copa de terra esmaltada; sa imaginació s' exaltà y una idea fixa lluytà en son cervell per conseguir imitar la riquesa del esmalt quina agradable impresió quedá gravada en son pensament.

Sa voluntat de bronze li doná forsa per inventarho tot, ell no havia vist jamay treballar fanch ni sabia de que 's componía 'l esmalt; y durant 16 anys de estudiar, probar y pasar miseria, tractat de boig per sa mateixa familia que veyia sempre evaporarse lo producte de son salari en lo fons del morter ó dintre lo forn de probas, fins arribant al extrém de que no tenint prou llenya per couer fei servir de combustible los pals de fusta del engranísat, taulas, cadiras, banchs y tots los mobles de fusta de sa petita casa y no volguent fondres encare lo esmalt que ell veyia en sa imaginació aplicat en la esmentada copa de terra, despres de 6 dias y 6 nits de fer foch y agotat tot combustible comensá arrencar á trossos los sostres, que eran de fusta, veyent brillar per fi, la estrella de sa esperansa, lo dijós esmalt que tants sufriments costaba á sa esposa y fills, puig ell era insensible al dolor físich. D' altra manera no s' explica poguer resistir 144 horas sense dormir, fent foch continuament, sostingut per una energia de genni, quin esforços li costá una llarga malaltia que 'l

posà á las portas de la mort. La forsa de voluntat d'aquest home superior en tots conceptes, no te comparació puig si he altres inventors han tingut la calma de esperar l'hora oportuna sense altres sufrimenss que 'ls morals, aquest vencé las lleys físicas per arrancarli lo secret que buscaba.....

No volem fer comparacions que resultarian ridiculas per nostre compatrici, perquè cuan una cosa es descuberta ó creada no te 'l mérit del geni repetirho; però si podem dir, que de terrisser rutinari, ab sa constancia y sacrificis per millorar la seva producció ha posat ab gran acert y perfecció los fonaments de la fayance catalana.

Y com es un fet ben demostrat que son pochs los inventors apreciats de sos contemporanis cridem la atenció de nostres compatricis sobre la trascendencia que podria tenir lo desenvolupillo de aquesta nova industria en nostra ciutat que faria afluir una bona part de las centas mils pesetas que cada any los francesos, ingelsos, italians y alemans trehuent de nostras terras ab sos productes de fayance que, no dubtém, competirian los fabricats en nostre ciutat, malgrat la preocupació de que no essent extranger no pot esser bó.

Jamay haguerem eragut poguer demostrar á nostres compatricis que el dia en que las energias de nostres artistas locals pogan desenvoluparse, sense los obstacles en que avuy lluytan, Sabadell farà rotllo entre las distintas regions de Espanya, no sols en pintura, escultura, fotografia y grabat sino també, en primera ratlla en la Cerámica.

Aixó no vol dir que lo que presenta dit expositó siga perfecte ni molt menos, te defectes que donadas explicacions se corregirien tenint tots los útils que s' necessitan pera sa fabricació y un dels mes importants per colorir las fruitas ab colors bastant naturals es una «mufa» además de grans moles, per refinar las materias, mogudas per un motor mecánich.

Nosaltres l' hem vist tarvallar al modest artista sabadellench, nosaltres hem pogut possessionarnos dels escasos elements ab que conta pera sa petita industria y francament hem de confesar ab aquella franquesa qu' ens caracteriza que nos ha sorprés fins al extrém de semblarnos impossible, que vencent ab l'enginy y l'amor al art y al treball, innumerables obstacles, provinents de

la falta d' accessoris fins á cert punt imprecindibles en aquesta industria, resultin los travalls d' en Burgués ab tanta perfecció, además del exceleñt gust artístich que sab imprimir en totas sas obras.

La petita colecció de anfocas, vasos y pedestals romans, egipcis y moderns, los plats decoratius ab llegums tendres y variats fruits de la terra son dignes de decorar cualsevol saló ó menjador dels mes exigents homes de gust.

Y acabém felitant al modest artista, obgecte d' aquestas ratllas, y alentantlo pera que perserveri en sa actitud segur de que sos molts sacrificis trobaran la recompensa que s mereixen; com també nos es grat endressar nostra felicitació y entussiasta aplauso á la «Academia de Bellas Arts de Sabadell» ja que es á ella aquí principalment se deu la importancia que cada dia mes van adquerin las arts bellas en nostra estimada ciutat.

LITERATURA

MITJA GALTA

III

Fos que no 'n fessen cabal, com el lleó de la faula del ratolinet que s' apeixava arrán mateix de sas urpas; fos que, á imitació del célebre Crispin, s' esquitllessen per entre las gambas de sos perseguidors al escapar, esverats, d' una malifeta, es el cert que la temible ronda d' en Tarrés, que tant espahordits duya als barcelonins, no tenia gens de dominació sobre la gent menuda, disposta sempre á ferne de grossas, ab tal de conquerir una riallada, en que sia á truco d' exposicions y esglays.

La patuleya que s' reunia en el passeig de S. Joan que tant aburría en Mitja-galta aixís ho demostrava al menys.

Ja n' havian fet de totas, de las que sonan y de las que no sonan, cuán un vespre, en Met, qu' era ja casi un home, y estava á punt d' entrar al treball en ajuda de son pare, tractá de despedirse del carrer, endressantli sa derrera entramaliadura.

—Noys!.. Veniu!..—digué á sos companys, que feya catona s' entretenian á las «quatre pilastras». —Veniu! Cuyten! —Som' hil. —Baladrejaren tots, desfentse 'l rotllo, persuadits de que lo que 'n Met els volia proposar havia de complaurels. Y seguintlo saltironejant, s' abocaren ab tumultuosa gatzara dins el carrer dels Petons, esbarriats y xiselejant, com vol de falsías al ajocarse.

—Escolteu!..—feu en Met á sos companys, un cop formats en rotllo. —Aném á apagar fanals?... —Ja esta dit!.. —exclamá la majoria del aixam, aprobant son acudit á cops de peus. —Y si vé 'l gura?.. afegí un de desnarit, que ni menys s' hi engrescava.

En aquell moment la finestra de 'n Mitja-galta grinyolà com si volguessen clourerla ab cuydado y s' hi oposés el rovell de sas frontissas.

—Y si vé 'l *gura*?...—repetí 'l magristó, mes temerós que l' altre vegada.

—Camás ajudeume!... respongué 'n Met, apretant á correr, seguit de la patuleya.

Bell punt tombava 'l carrer en direcció de la *esplanada*, en Mitja-galta eixí de sa botiga, encaminantse, boy arrambat á la paret y com si projectés una sorpresa, envers el passeig de S. Joan. Cuan era al indret del Pastun, la curriolada ja s' esqueya mes enllá del eixidor de las ocas.

En aquell bon temps dels mistos de teya y de las llántias, l' allumat públich éra tot lo modest que 's pot considerar. Un pal de fusta, llis, pintat de vert, al extrém del qual un bras de ferro sostenia una bombeta reclosa entre quatre vidres; heus aquí 'l patró. Lo mecanisme per encendre y apagarlos era, encara, mes rudimentari. S' hi pujava ab un escalleta de má, engalsantla al ferro ixent que fermava 'l fanal, y obrint la portella, 's donava vida ó mort al flam, segons tocavan á Sta. María las sis ó las nou del vespre.

Dit s' está que ab poch enginy qualsevol se constituia en fanaler.

L' únich obstacle consistia en arribar á la portelleta. Mes, per un xicot arriscat y nervut com en Met tota dificultat se desvania.

En un dir «Jesús» s' enfilá dalt de la primera.

—Viva!.. ¡Viva!..—esclatá la colla.—¡A apagarlo!..—

En Met obrí 'l baldó de la portella, arreballá la bombeta, y devallá, duguentla encesa encara.

—A apagarlo!.. ¡A apagarlo!..—repetí la currua, botent y blincant al al entorn del llumet, com estol de caníbals enròllant la víctima que disposan á paladejar...

—A la una! ¡a las dos!.. ¡a las... tres!..—digué 'n Met. Mes ans de comptar els toms de consuetut, quínze bocas s' havian amorrat á la bombeta, enviant un cop de tramontana al trist flamet, que feya estona lluytava per arribar al hora de llista, com centinella baldat per la son á la del rellevo.

—Bravo!.. ¡Viva!..—espinguetá la colla, esbojarrada per l' entusiasme.—¡Ja n' hi ha un!..—cridá 'n Met.—Are dret al altre!..—Cap al altre!..—responguén tots.

Y d' una ferma embestida assolí la llodrigada 'l segon fanal, repetint ab pressa consemblant operació. A cada flam que moria á boca *ayrada* s' enfosquia l' passeig com si s' anés ennuvolant.

Ja l' avanguarda s' esqueya arran del qu' hi havia prop del eixidor de Neptuno, cuant el baylet magristó, aquell que tenia tanta *ceba* de la *gura*, doná 'l seny d' alarma.—*Cera!* Nos han descobert!.. Nos voltan!..—

En Met se girá d' espatllas endressant una escudrinyadora mirada pels encontorns del Jardí del General.

Algunas ombras, guarintse á darrera de cada arbre, s' adelantavan xano xano pera no esser vistas.

—Gura!...—esclatà 'n Met, après d' espiar sos moviments.

—La ronda!...—espingà 'l aneulit ab veu tremolenca.

Y apretant á correr darrera 'n Met, com remat de cervos enduts pel mascle qu' ha ensumat als cassadors, embestiren el carrer dels Petons d' una abordada, amagantse apressurats, pels recons de las escaletas.

En Mitja-galta s' esqueya al dintell de la porta, aixugantse la cara ab una fulla de mocadorot, com si 's refés d' una correguda.

Als pochs minuts apareixian els de la Ronda.

—Cap á la dreta!.. Dins las escalas!..—mastegá 'n Mitja-galta al que semblava capitost.

Y la ronda 's dirijí envers hont el volantiner signava.

Sabuda es la rancúnia que 'ls barcelonins sentian per la ronda de 'n Tarrés, célebre, desgraciadament, per sas nombrosas brutalitats. Mes entre 'ls vehins del carrer dels Petons, la tirria pujava de grau. Eran d' aquells qu' aborreixen per instint á tota autoritat cuan cobra per setmanadas; d' aquells que 's desmandan ab cualsevol representant del órde públich si saben que 's posat á sou. En vá es, donchs, afegir, que al regoneixer la perillosa situació de la patuleya, gavell de xicots, que coneixian un per un, no habentlos perduts de vista desde sa vinguda al mon, obriren tots las portas de sos pisos, amparantlos carinyosament y burlant aixís á la llopada de la Ronda.

Apenas havían tingut ocasió d' amagarlos, ja trucà la ronda á l' habitació d' un primer replá.

—¿Hont son aquets murrís?...—preguntá un mal carat ab veu ayguar-dentada.

—Aquí no mes hi ha 'ls nostres.—contestá 'l vehí, ab tó reposat.

—Hont son?...

—Al llit, dormint com á sochs.—

Efectivament; tres de la colla jeyan, vestits y tot, en lo catre d' un rellogat de la casa.

La mateixa pregunta feren als del pis de sobre, ahont se n' hi havían entafurat quatre.

—Tots són vostres?..

—Mentres Deu ho vulla!.. Ja son una creu tants, ja; pero, cuan Deu els dona...—

Qui tal deya era un matrimoni que no havia acabat encara la lluna de mel.

Al pujar la ronda l' altre escala, sorprengué á n' en Met, que devallava com á mes atrevit pera curiosejar.

—Ja 'l tenim!... ¡Ja 'n tenim un!...—grunyiren al sobtarlo.

—D' hont vens?...—preguntá 'l capitost.—D' hont vens, té dich?

En Met, amarat encara de suor per la correguda, no sabia com desem-pellegarsen.

—Segueixnos!..—esbufegá 'l capitost, empentantlo esgrahons avall.

Al pasar per la cofurna del volantiner, un de la ronda exclamá:—Ja 'l

tenim!.. ¡Jahem agafat l'óliba!—Y que 's la vella de la niuhada,—hi embastá 'l saltimbanquis.

En Met, sospitant per sos anys qu' ell los havia espiat, li fuetejá 'l rostre ab una llambregada de ira, tot endressantli una parauladota lletja com son trahiment. Al desviar la vista de son Judas restá de sobte com embadocat. La Neta l'esguardava desde la finestra de la cuyna, bo y aixecant fins á sos ulls una punteta del devant, al temerosa, potser, de que no la comprometessen las grossas llágrimas que feya estona s' hi empentavan.....

JOAN PONS Y MASSAVEU.

(Seguirá)

TERCER ANYAL ROMERÍA

DE LA ACADEMIA CATÓLICA Y LEVOTS DA SABADELL

AL SANTUARI DE MONTSERRAT

Ab la vénia y benedicció del Exm. é Ilm. Prelat diocesá y d' acort ab los R. R. S. S. Párrocos de la present ciutat, convida la Academia católica á tots los fiels y associacions relligiosas de la mateixa á la devota peregrinació monserratina que, ajudant Deu, se fará Diumenge primer del próxim Septembre baix lo següent programa:

Diumenge 2 de Septembre á las quatre del matí, (hora de nostre rellotje) sortirá en tren especial la piadosa expedició, que á las 5 comensará á pujar la Santa Montanya en lo ferro-carril de cremallera y en tren també especial.

A las 6 y mitja entrada solemne en lo Santuari en forma de professó presidida per la Imatge del Sant Crist de la Parroquia de S. Feliu y presentació de la Romería per lo Rvnt. Párroco de la mateixa.

A las 7 Misa ab Comunió general administrada per lo Rt. Párroco de la Purísima Concepció.

A las 10, Misa solemne oficiada per lo esmentat Rvnt. Párroco de Sant Feliu, y cantada per la Escolania; predicant després del Evangeli lo Rt. Mossen Ildefonso Calsina, Pbre. Vicari que foud' eixa població. Al ofertori ofrena del *ex voto* de la ciutat de Sabadell al altar de la Verge.

A las 3 devot *Via-Crucis* á una de las Capellas de la Montanya y á la Santa Cova.

A las 5 solemne Rosari cantat per la Escolania; Salve per la mateixa juntament ab la Comunitat Benedictina; despedida per lo Rvnt. Conciliari de la Academia. Inmediatament sortida en professó fins á la estació del ferro-carril de cremallera y retorn á la ciutat.

CONDICIONS

Las contrasenyas que en son dia se cambiarán per los bitllets definitius de pasatje, se expendirán desde el próxim dia 15 de Agost, fins á la nit del divendres 30, en la Rectoria de la parroquial Iglesia de S. Feliu, y en la de la Purísima Concepció en sas horas y llochs de despaix, y de 8 á 10 de la nit en la Secretaria de la Academia Católica.

Los preus de dits pasatjes, concordats ab las respectivas empresas, son de 2 pessetas 5 céntims, trajecte de Sabadell á Monistrol anada y retorn, y 3 pesetas de Monistrol al Santuari y vice-versa. Total 5 pesetas 5 céntims, import de tot viatge.

A dit import se anyadirà la quantitat de 70 cèntims per cada contrasenya, com almoyna destinada á sufragar los gastos mes indispensables de la Romeria.

Podrán contribuir ab sa almoyna al EX-VOTO mencionat fins aque-llas personas que per no poder concórrer personalment a la Romeria vulgan no obstant assistir espiritualment a la mateixa.

Durant la pujada de la Santa Montanya en lo tren de cremallera se resarà en tots los vagons lo Santíssim Rosari, cantantse durant la professó de entrada las lletanias de Maria Santissima.

Desde el día 19 estará exposat cada nit en lo saló de la academia católica lo EX-VOTO de que ha de ferse presentalla á la Patrona de Catalunya. Portará las armas ó escut de nostra ciutat y una sencilla llegenda en aqueixa forma: ACADEMIA CATÓLICA Y DEVOTS DE SABADELL—1894.

Sortirà la expedició a la hora señalada, sia quíasevulla lo temps apacible ó plujós que en son dia pogués presentarse.

Deu nostre Senyor, per intercessió de la Verge Santissima Reyna de Catalunya y dels Sants Patrons de eixa ciutat, benehesca altre vegada nostra piadosa empresa, y sia únicament per sa major gloria y augment de la Santa Fé en nostra patria estimadissima.

Sabadell, Agost de 1894.

La Comissió Organitzadora.

NOVAS

D' una correspondencia de Santa Coloma de Cervelló, publicada en *La Renaixensa*, n' extrayém los següents retalls que poden servir pera comprobar l' unitat de criteri que guia á tots los catalanistas en totes las qüestions d' interès general y qu' afectan al modo de ser de nostra terra.

Donant compte 'l corresponsal dels divertiments y demés actes celebrats en los dias de la prop passada festa major diu, referintse als actes religiosos.

«Y sobre aixó de las prédicas me plau fer constar que aquí en la Iglesia d' la susdita Colonia ne hi ha més llengua oficial que la catalana, essenthi destituit tot extrangerisme que no sia 'l llatí dels rituals. Ho recomaném á nostres compays d' altres pobles pera que ho puguin presentar com á bon exemple als Rectors corresponents.»

Sobre aquest particular nos consta qu' ha produhit magnífich efecte entre 'ls elements religiosos de nostra ciutat, l' article que publicarem en nostre número del passat diumenge, firmat per *Un de la banda de Vich*, y del qual n' esperém profitosíssims resultats, ja que hem rebut varias cartas felicitantnos per nostra actitud; felicitació que trametem al articulista plenament convensuts de que li ha d' esser agradosa.

Una de las cartas rebudas nos fa saber que 'l dia primer de Octubre, festivitat del Roser, se celebrará ab gran pompa en la parroquia de Sant Feliu de nostra ciutat, predicantshi en nostra llengua catalana.

Ho celebrém y ja per endevant plaunos felicitar als Rynts Mossens Salvador Borrell y Antoni Solanas, diaca de l' esmentada parroquia, aquins los han sigut encarregats los respectius sermons d' aquella solemnitat religiosa.

Passant á altra assumpto també de gran transcendencia pera Catalunya y del quin nos hem ocupat extensament en nostre setmanari, diu l' aixerit corresponsal de *La Renaixensa*:

«Tornant á nostra cuestió batallona sobre las faixas porta-escopetas del Somatent, debem participar á nostres amichs de tot Catalunya, que, vensudas ja algunas dificultats materials que darrerament se presentaren pera la confecció de las faixas catalanas, un d' aquets dias se comensarán á fabricar, quedant de càrrech nostre l' avisar quan estigui llesta sa confecció.

Als molts que 'ns han escrit demanantnos detalls de preus y demés, nos es impossible contestárloshi un per un. Aixís, donchs, ho fem en conjunt á tots e'ls, dihéntlosi que 'l preu últim que s' ha pogut obtindre es lo d' «una pesseta.» Lo que cal ara es que formalisin tots sas demandas, precisant lo número de porta-fusells y enviant son import pera servir las ab la major puntualitat. Inútil es dir que en lo cost sobredit, no hi queda ni un xavo pera nosaltres; salvo una pila de gastets que gustosos pagarem de nostra butxaca en obsequi al bon nom y verdader prestigi del Somatent Català. Lo de resultar mes caras que las oficials, adoptadas per la direcció, depén del menor número que ara per ara n' hem pogut encomanar, y, sobre tot, de la major dificultat y cost material del teixit. Si algú vol enterarsen, pot dirigirse al fabricant don Jaume Anton Farriols, al que s' ha encomanat la primera remesa per ser lo quin s' ha ajustat més en los preus. Esperém quedarne contents.

Ara lo que se ha de fer es ab activitat y entusiasme, encarregar-se en cada poble un centro ó particular de recullir las adhesions corresponents, á ji de que ab ell nos pugám entendre nosaltres, fentli los envios, cobrantne son import y escoltant las indicacions que creya oportunas. O' sino no 'ns entendrem pas. Al efecte, «La Costa de Llevant» en son darrer número ha publicat un anunci recomanant á sos clients y llegidors é individus del Somatent, en general, que pertanyin als pobles de Canet, Sant Pol, Blanes, Cal·lella, Malgrat, etc. y demés de la Costa, que s' entenguin ab sa Direcció ó ab sos corresponsals de dits pobles pera encarregar la faixas de referencia, corrent de son càrrech lo recullirlas y férlashi á mans ssuse la mes mínima retribució.

Y acabém donant las grácias per sos interessants articles en pró de la nostra iniciativa sobre aquest assumpto á tots los altres periódichs que se n' han ocupat, que no son poch, y de quins esperém no abandonarà sa company regeneradora del Somatent mentres las circunstancias ha fagin necessari pera treurer algun fruyt dels travalls empresos.»

De nostre estimat company *Lo Geronès* de Gerona n' extreyém lo següent solt:

«L' idea de castellanisar los somatens no ha trobat bona acullida. Per are, encare no 'ls hi han posat ros ni calses vermelles, pero han comensat á volguelsi posar uns porta fusells grochs y vermelles que 's veuhen d' una hora lluny, ab una inscripció que diu *Paz, paz y siempre paz*. Aviat los hi enviarán sargentos andalussos pera fells fer l' exercici y algun cabo manxego pera donar de tant en tant una fregada de orelles als que no puguin acabar d' entrar en lo maneig acompassat del fusell. ¿Y á n' aixó tenen de venir á parar los Somatents de Catalunya?»

Ab l' epigrafe *Completament conformes* publicá, en son darrer número, nostre valent company *La Costa de Llevant* un articlet qu' aném á reproduhir per tractar de la qüestió palpitant de la divisa del Somatent.

Diu aixís nostre company de causa:

«La mania de castellanisar lo cos Somatents, institució pura y esclusivament catalana, continuà á l'ordre del dia. Lo seu Comandant General D. Ruperto Fuentes, l'un dia dihent pestas del Regionalisme, sense tenir en compte que es quefe precisament d'un cos armat regional de cap á peus, y ara volguent donar una divisa á tots los individus consistent en un porta-fusells pintat com los rótuls d'estanch, ab l'inscripció *Somatenes armados de Cataluña*, aixis tal com sona, en castellá, sembla que s'hagi posat el cap la idea de portar la perturbació entre 'ls individus del Somatent. ¿Será potser pera que aquest se desacrediti y sa immaculada reputació se'n vagi aviat per terra? Qui sap. Se valen de tant malas armas los enemichs de Catalunya que casi á un li ve la temptació de creurho, pero si no es axis, entengui bé, Sr. Fuentes, que no tots los individus del Somatent de Catalunya, (que es cas,) pensan com V. ni desitjan seguir les seves institucions en aquest particular, y dispensi la franquesa: Pertonenen al Somatent com á voluntaris per lo tant no están tots conformes en penjar-se á la espatlla, la divisa que V. ha ideat; puix, volguent, si, ab gran honra ser del *Somatent*, no consentirán de cap de las maneres en portar la inscripció de *Somatenes armados* per entendre que son catalans y no castelans, y á cada h'u se li hi ha donar lo que es seu. Per aixó estém completament conformes ab lo que diu l'amich *Jaumet*, corresponsal de *La Renaixensa* en St. Coloma de Cervelló, á qui ab tal motiu li doném un forta encaxada de germanó.

S'expressá axis lo corresponsal:

«Avants d'ahir se 'ns varon ensenyar les faxes que ha escullit la Direcció del Somatent pera porta-escopetas dels individus que 'n forman part. Portan la bandera espanyola en tota sa extensió, essent de lo més xaparro y violat que may hem vist. Los que formém lo Somatent d'aquest poble estém decidits á no acceptarlas per ésser impropies del Somatent de Catalunya y no presentar ni 'l més minim bon gust; y hem decidit ferne fer d'altres més senzilles que sols en un fragment de la part superior contingan les barres catalanes en dibuix més fi y menos llampant que l'acceptat per la Direcció; advertint que la inscripció «*Somatenes armados de Cataluña*» la posarém en catalá, «*Somatent armat de Catalunya*,» com es de llei. Los individus del Somatent que 'n disitjin adquirir, avisin avans no les encarreguém, que sera d'aquí uns vuit dias, en qual cas les hi podrém facilitar al preu que 'ns costin á nosaltres mateixos.

Me sembla que la idea es bona y tindrà entusiastes adeptes entre 'ls moltissims que veuen ab pena nostra hermosa institució mal regida y descaracterisada per gent forastera qual judici sobre 'l patriotisme catalá s'ha demostrat sobradament no fá pas gayres dias. Ja es hora de que 'l Somatent de Catalunya sia verament catalá.»

En altra correspondencia posterior afegeix lo següent:

«Passant á assumpte més important, dech comunicar als bons patriotas que la iniciativa del Somatent d'aquest poble sobre alló de las faxes catalanis per 'ls porta-escopetes ha tingut una magnífica acullida, donchs es de variis pobles que tenim fetes demandas pera enviarnhi quan las tinguém llestes. A son temps ho farém.

Avuy nos han entregat lo dibuix pera les noves faxes que será molt senzill y elegant, consistent en un esqüt de Catalunya que destacarà sobre 'l color gris de la tela: es en la forma y en lo gust essencialment catalá, tan com la inscripció que ha d'acompanyarlo. Ara anirém pel textit, que trigarà d'estar llest alguns dias dintre 'ls quals confiem rebre noves adhesions y noves comandas. Y á propòsit: en varies de les cartas que

hem rebut s'hi mostra viu lo desitj de trevellar pera que 'l Somatent torni á ser catalá en cos y ánima, comensant per serho la seva quefatura y direcció y fins lo seu periódich «Paz y Tregua.» Molt podria ferse entre tots, haventhi voluntat ferma y enteresa d'esperit; pero es precis que hi posin tots la espatlla, comensant per remourer l' assumpto tota la premsa catalana y les associacions amants de les coses de la tetra.

A ells, donchs, encomaném l' assumpto.—*Jaumet.*

«La iniciativa del Somatent de Santa Coloma de Cervelló nos encoraja pera demanar als individus del Somatent d' aquestos pobles de la Costa segueixin sen exemple; per ara ja 'ns consta que alguns han fet demanda pera adquirir la divisa purament catalana.»

Se prapara á Guernica una gran festa, sota'l sagrat arbre de las llibertats de Biscaya. Será una solemne festival dedicada als furs, en la que hi pendrán part lo llorejat orfeó bilbaí y l' eminent violinista Sarasate, tan bon músich, com esclent navarro.

La Banda Municipal situada 'n la Rombla, executarà avuy de 5 á 7 de la tarde las següents pessas: 1 Fantasia de la ópera *Poliuto*, Donizetti; 2 *Adoremus*, Ravina; 3 Fantasia de la ópera *Rigoletto* (estreno), Verdi; 4 *Le Retour* paso-doble, Reuland.

Avuy diumenge per la nit la compayia dramática que dirigeix lo celebrar primer actor don Enrich Borrás posará en escena en lo teatre de los Camps de Recreo l' aplaudit drama en 6 actes, en prosa y vers, original del escritor don Angel de Saavedra, Duch de Rivas, titulat: *Don Alvaro ó la fuerza del sino*, en qual desempenyo se distingeix notablement lo senyor Borrás.

Lo día set d' aquest mes, la Cambra popular inglesa aprobá en tercera lectura, per 199 vots contra 167, lo *bill* relatiu als tera-tinents d' Irlanda.

Lo governador civil ha imposat multas als amos de tres cafés de Sant Esteve de Castellar per no cumplir las ordres que te dictadas respecte als jochs prohibits.

S' assegura que la eminent diva catalana donya Josefina Huguet vindrá á cantar en aquesta ciutat pera despedirse del públich á mediats del mes próxim. La ópera escullida serà *Il Puritani*.

Hem vist ab gust alguns cuadros y un gerro ab pedestal que mostran una nota de *venut* en lo saló de Exposició de Bellas Arts del Centre Catalá. Felicitém als artistas calurosament.

Sabém además que una senyora de categoria y de las que mes ha protegit als nostres artistas está enamoradíssims del cuadro del señor Vila catalogat ab lo n°. 150 «Pastura» Dita senyora poseeix já un parell de gerros de fayance del nostre compatrici M. Burgués mostranos ab argull á tots cuants nesitan sa casa com una notabilitat fabricada en nostra ciutat.

Felicitém també á dita senyora que tan bé compren la protecció que alguns *proteccionistas* desconeixen alardejant de serne.

Imprempta de Pere Tugas, Carrer de Calderon, 36, Teléfono, núm. 186.—SABADELL.